

ETHDIARI

Numerò 77
Dissabte 10 d'abriu 1999

HUELHETON DIARI D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

ES KOSOVARS ALBANESI COMPAREN ES MACEDÒNIS TAMB ES SÈRBIS

Zoje Morina a 27 ans e ei ua refugiada kosovara. Ei embarrasseda de nau mesi e auie de besonh desesperadament era assisténcia d'ua sala de maternitat. Totun, dimars li neguèren era entrada en un espitau de Skopje, eth cap-lòc macedoni. Segontes era, eth motiu siguec qu'eth sòn origen etnic non ère eth corrècte.

Morina, que siguec deportada dera sua vila natau de Gilloc, en Kosòvo, pera policia sèrbia hè ueit dies e posteriorament trasladada en trèn enquia Macedònia, amièc es sues ires entath Govern macedoni, ath quau comparèc tamb es sèrbis. "Creigui qu'an era madeisha actitud qu'es sèrbis enquias albanesi. Probablament s'aurien alegrat de qu'eth mèn hilh morisse en tot qu'amainadaua", comentèc.

Rahman Hoti, de 66 ans, un refugiat dera vila kosovara de Sibovce qu'ara demore en ua botiga en Stenkovec, senhalèc qu'es macedònis utilizauen es madeishes tactiques que Sèrbia contra era sua madeisha poblacion albanesa. "Es macedònis sarren ara poblacion albanesa igual qu'es sèrbis. Sagen d'assimilà-les en tot tier mieis brutaus", higeç. "Prumèr mos tractauen coma animaues e dempús comencèren a deportà-mos entà Turquia sense diè-mos ne tà on anàuem", didec en repòrt as evacuacions que comencèren enes prumeries d'aguesta setmana. Hoti siguec expulsat de Kosòvo. D'aquí se lo trasladèc entà un camp de refugiadi en un trèn sèrbi e passèc tres dies en campament de Blace, un temps que descriuec coma "tres cents ans en lunfèrn".

IELTSIN DEMANE ARA OTAN QUE NON EMPOSSE A RÚSSIA ENTÀ UA ACCION MILITARA

Eth president Boris Ieltsin didec diuendres qu'auie demanat ara OTAN que non empossèsse a Rússia a intervier en conflicte iogoslau perque poderie alugar ua guèrra europèa o inclús mondiau.

"Didi ara OTAN, as nòrd-americans, as alemans, que non mos empossèssen entara accion militar. D'ua auta manèra i aurà, sens dobte, ua guèrra europèa e dilhèu ua guèrra mondiau", didec en comentaris televisadi.

Abantes auie dit que Rússia non deisharie sense responsa ua operacion terrèstra dera OTAN en Iogoslàvia.

Er assessor de politica exteriora de Ieltsin, Sergei Prijodko, didec qu'ua operacion d'infanteria dera OTAN en Iogoslàvia poderie obligar a Rússia a cambiar era sua doctrina militar.

Non dèc mès detalhs, mès Rússia didec qu'era sua estratègia ei sonque defensiva.

Eth pròpri Ieltsin, en ua amassada tamb caps regionaus, capvirèc un anterior refús de quinsevolha participacion militar en Iogoslàvia e deishèc clar que Moscò poderie recórrer a ua mesura parriera se çò de peyor passèsse enes Balcans.

Eth president dera cramba baisha deth Parlament rus, eth comunista Gennady Seleznyov, didec en tot citar a Ieltsin qu'eth president auie encomanat qu'es missils nuclears siguessen apuntadi contra es membres dera OTAN que participen deth bombardament contra Iogoslàvia, e auie dat era sua empara a ua union entre Rússia, Belarússia e Iogoslàvia.

Mès eth Kremlin ac neguèc posteriorament, e era veu de Seleznyov dèc marcha endarrèr, en tot dèder qu'eth sòn cap auie estat malinterpretat. Foncionaris russi tanben tirèren 'aigua heireda' sus era possibilitat d'ua union tamb Iogoslàvia en un pròpleu fu-

Ua caravana de camions russi pòrte ajuda umanitària entà Iogoslàvia

tur.

Estats Units e Rússia respècten un acòrd de non apuntà-se reciprocament tamb missils nuclears, en un gest mèslèu simbolic dera fin dera guèrra heireda, perque es missils pòden èster reorientadi facilment se se desira.

Era controvèrsia rebatec es tensions entre Washington e Moscò sus era campanha de bombardaments dera OTAN contra Iogoslàvia, emprinciada hè mès de dus setmanes.

ER ELK, ETH BRAÇ ARMAT DETH SEPARATISME KOSOVAR

Selij Sylejmani,
eth cap der ELK

Era CNN nòrd-americana comentauè en ua des sues croniques que "semble incredible qu'er Exercit entara Liberacion de Kosòvo age estat eth catalizador deth primèr atac dera OTAN contra ua nacion sobirana enes sòns 50 ans d'istòria".

Qui ei er ELK?

Hè tot just un an, er ELK ère un petit grop de militars implicat en arténher era independéncia de Kosòvo respècte de Sèrbia, en un moment en quau era majoria des residents ena 'província' auie ambicions politiqes mès modèstes.

Des dus milions d'abitants de Kosòvo, eth 90% son albanesi etnics que se planhen de que Belgrad a barrat es sòns estudis, su-

primit era sua lengua e ignorat es sòns drets politics.

Pendent annades, es politics d'etnia albanesa reclamèren que Belgrad restablisce era autonomia que les treigues Milosevic en 1991, president dera Republica Iogoslaua, integrada per Sèrbia e Montenegro.

Pr'amor dera sua petita dimension, modèst equip e manca d'empara populara, er ELK jamès non semblèc ua menaça seriosa.

Totun, en 1997 comencèc a aucir policies sèrbis e d'autoi que collaborauen tamb es sèrbis. Inclús arribèc a expulsar deth tot es sèrbis de quauqui parçans.

En hereuèr de 1998, eth govèrn responec. Milosevic envièc tropes tàs zònes controtlades per ELK, destruint propietats e aucint 80 kosovari, entre eri hemnes, mainadèra e ancians. Es mòrts provoquèren revòutes en Pristina, eth cap-lòc kosovar, e ressuscitèren eth hantauma dera netèja etnica per part des sèrbis, coma ja auie suc-

(Contunhe darrèr)

QUADRE DE SITUACION

Uns 2.300 kosovars ingressèren diuendres en Montenegro e Macedònia, segontes era oficina deth Naut Comissionat dera ONU entàs Refugiadi (ACNUR).

Aguest moviment non alterè sostanciaument era chifra d'ues 620.000 personas que se sap qu'auien deishat Kosòvo enquia dijaus, d'ençà que comencèc era crisi ena 'província' iogoslaua en març der an passat.

Era portavotz Judith Kumin didec qu'ère un "mausòn" sajar de compilar chifres sense auer informacion precisa sus era escadença en Macedònia e eth moviment de refugiadi entre es païsi vesins a Kosòvo.

Aguesta qu'ei ua taula país per país:

Albània

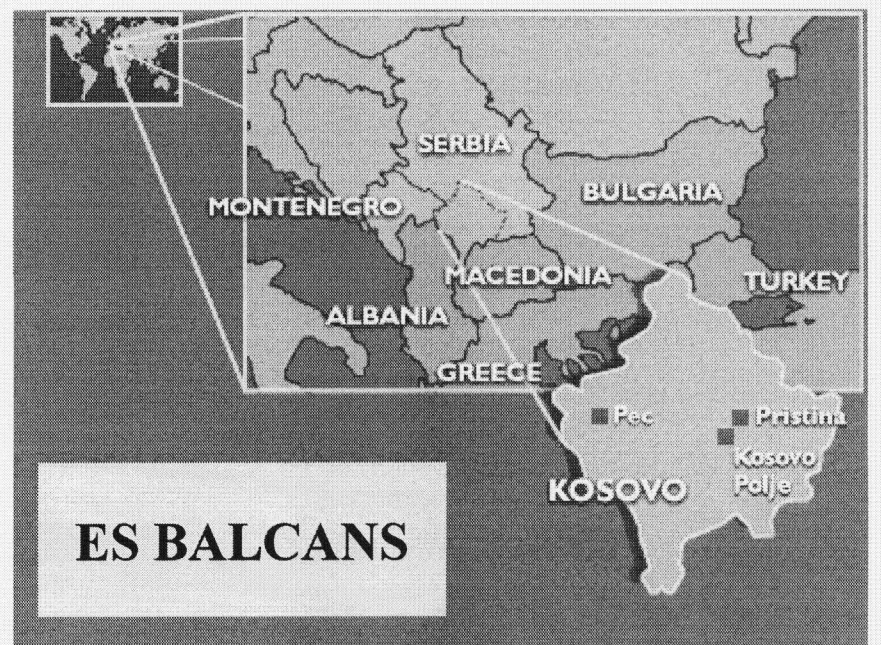
Uns 304.000 refugiadi, era madeisha chifra qu'eth dijaus. N'i auie 18.500 abantes de començar es bombardegis dera OTAN eth 24 de març.

Macedònia

Uns 118.000, deuant des 16.000 que i auie eth 24 de març. Er ACNUR didec que 1.300 auien arribat de Kosòvo dijaus maugrat eth barrament dera frontèra per part de fòrces iogoslaves, mentre que 115 sigueren trasladadi entà Soïssa e Turquia. D'autoi 5.000 èren en camin enquia Albània e Grècia.

Montenegro

I a ara uns 60.000 refugiadi en Montenegro, sòci menor

ES BALSANS

de Sèrbia ena Republica Federau Iogoslaua. Uns 1.000 arribèren dijaus. I auie uns 25.000 abantes d'emprincià-se es atacs aèris.

Sèrbia

Segontes donades deth Govern iogoslau i a 50.000 refugiadi en territori sèrbi. Er ACNUR non podèc assoldiar aguesta informacion. Non i auie chifres disponibles sus personas desplaçades en laguens madeish de Kosòvo.

Bòsnia

Bòsnia-Erzegovina a dat refugi tà 24.500 personas d'ençà de març de 1998, didec er ACNUR. Açò inclús a musulmans de Sanjak, qu'ei dehòra de Kosòvo, en un aute lòc de Sèrbia, e tà 10.000 personas de Kosòvo que se refugièren en Bòsnia abantes que comencèssen es atacs aèris.

Croàcia

I auie uns 330 refugiadi en Croàcia eth 24

(Contunhe darrèr)

EN ESCADENÇA D'UN ANIVERSARI

Hè 61 ans que siguec fusilhat Manel Carrasco e Formiguera, concrètament un 9 d'abriu com ager, de 1938. Entad aguesta commemoracion Unió Democràtica de Catalunya organizèc ager -a nivèu nacionau catalan- un seguit d'actes d'omenatge.

Manel Carrasco i Formiguera siguec un des fundadors d'Unió e representèc eth nacionalisme catalan d'inspiracion cristiana que, maugrat qu'agüec de patir er apujat òdi anticlericau perque auie defensat quauques ordes religioses, çò que l'obliguèc a deishar Catalonha, tostemp siguec fidèu ath país contra eth franquisme. Carrasco siguec executat en Burgos per Franco, e dilhèu es sues darrères paraules deuant deth peloton de fusilhatment pòden ajudà-mos a comprèner ce quin ère er esperit d'Unió: "Eth qu'a estat eth lèma de tota era mia vida e que pòrti en còr, voi que siguec eth mèn crit en aguest transcendentau moment: Visca Catalonha liura! Jesús, Jesús."

Deth diari auem volgut conèisher d'a pròp era activitat d'Unió en Aran e en concrèt era d'Unió Democràtica Aranesa liderada per Josèp Calbetó, e entà començar, abantes de publicar ua futura entrevista a hons tamb eth baile Calbetó, aufrim aué as nòsti legedors un resumit d'un article d'Unió apareishut aguest mes, en numerò dus dera sua publicacion *ERA VEU D'UNION ENA VAL D'ARAN*:

[...] Deuant des pròpleus eleccions, er objectiu des persones que militam en Union Democratica Aranesa ei, ath deuant de tot e atau ac auem demostrat, arténher qu'era Val d'Aran, tant pes sues particularitats caracteristiques, coma pera gent que i viuem, progrèsse e siguec ara nautada e en lòc que se merite, en tot crear naues riqueses.

Coma partit entenem e demostram que podem amiar a tèrme ua grana labor, tant des deth Conselh Generau coma des ajuntaments e entitats menors descentralizadas, a on ei evidentada era nòsta preséncia. Volem e mos cau colaborar, entà

esvitar actituds enes que se poguen manifestar prepoténcia, abús de poder e intransigéncia, e que non respecten es minimas règles dera democràcia, non acceptant eth dialòg e eth consens dera oposicion, situacion que malurosament se da atuament.

Pròva deth nòste bon talant de govèrn, consens e eficàcia, l'auem dat ath long deth temps en qu'auèrem era Sindicatura deth Conselh Generau damb era revision e eth traspass des primèras competéncias: cultura e sauvament, prevencion e extincion de huecs, e ath long des negociacions des quaus compdèrem

tostemp damb ua actitud dialoganta, damb era opinion dera oposicion, en tot cercar eth consens e acòrd de totes es fòrças politiquas, arthenhent atau qu'Union Democratica Aranesa siguec fòrça ben considerada en toti es entorns polítics deth país.

Es objectius arthenhudi damb aguesta politica son evidenti e vedibles cada dia. Un clar exemple lo constituis que part des accions qu'actuament desvolope eth Conselh Generau sigueren començadas e prebotjades quan nosati, ei a dèder Union Democratica Aranesa, auiem era Sindicatura; senhalizacion de

pistes, camin reiau, godronat des accèssi as nuclis, incineradora, deishalheria, eca. e d'autes, son ua mòstra evidentada dera nòsta manèra de governar.

Començèrem negociacions de futures transferéncias e deishèrem dubèrtes d'autes coma: torisme, miei naturau, joenessa, espòrts e servicis sociaus, dèrem a conèisher era nòsta institucion ath long de tot eth país en tot dà-li eth prestigi que se merite, e atau un long etcètera, [...] qu'a estat era òbra deth bon hèr dera gent d'Unió Democràtica Aranesa, e qu'ara, interèssi partidistes vòlen hèr desaparèisher e des-

brenbar.

Per aquerò, e deuant des pròpleus eleccions, Union Democratica Aranesa, e era sua gent volem contunhar siguent es de tostemp, senzills, treballadors, responsables e dialogants entà arténher en aguesta polida val, era nòsta val, era val de toti, contunhar creant aquera riquesa e eth benestar que mos permete a toti viuer ben e en harmonia, treballant e gaudint de toti aqueri objectius arthenhudi.

Mos agradarie que mos permetéssetz que vos demanem era vòsta confiança entà nosati, auent era seguretad de que no vos defraudaram [...].

QUADRE DE SITUACION (CONTUNHACION)

de març, segontes er ACNUR. D'acòrd tamb eth Govèrn croata, entre 5.000 e 6.000 ciutadans iogoslau (incluidi kosovars, sèrbis e montenegrins) ingressèren en Croàcia illegaument, e tot escàs uns pògui centenars se registrèren deuant des autoritats.

Turquia
Un totau de 7.712 personas a anat en-

tà Turquia, entre es quaus 2.552 traslades de Macedònia.

D'auti païsi

Lèu 100.000 personas cerquèren refugi en d'auti 27 païsi europèus entre març de 1998 e març de 1999.

D'ençà deth 24 de març, 2.300 ciutadans iogoslau ingressèren en Bulgària (entre eri 51 kosovars que demanèren asil),

291anèren tà Eslovènia e uns 100 entà Romania (tamb 35 demanes d'asil). Ongria informèc de 333 demanes d'asil e un creishent numerò de iogoslau tamb es sòns pàpers en orde traussèren era termièra deth començament des atacs aèris.

Fin finau, 109 kosovars demanèren asil ena Republica Checa, didec er ACNUR.

ER ELK, ETH BRAÇ ARMAT DETH SEPARATISME KOSOVAR (CONTUNHACION)

cedit en passat nauèth en Bòsnia. Entara primèra setmana de març, es fòrças iogoslaves e sèrbies auien escampat tamb çò que se creiguie qu'ère eth còr der ELK, ua soleta familia en vilatjòt de Prekaz, entestada peth cap rebèu Adem Jashari. Mès era ofensiu auec efèctes non desiradi. As pògues setmanes, es hileres der ELK borien de combatents, es atacs contra installacions governamentaus creisheren en intensitat, e detzenadi de milèrs de kosovari albanesi hugerren des sues cases. A despriet qu'era ofensiu a sèrbia expulsèc er ELK de lèu toti es sòns bastions, tanben ahisquec ua massiu arribada d'armes tara vesia Albània, en supòrt des rebèus.

E açò encoratgèc es militanti a atacar a soldats e civius sèrbis coma manèra d'intensificar eth conflicte e arèir era OTAN en sòn emparament. En seteme, era OTAN lancèc un ultimatom entà arturar era luta. Belgrad semblaue cedir, en tot descampillar quauqu'ues des sues tropes. Quan es rebèus der ELK entornèren jos era corbiment deth cessament deth huec, eth grop guerrilhèr auie cambiat. Fòrça analistes lo vederen mielhòr organizat e cèrtament mielhòr armat com jamès auie estat. Tanben auie cambiat de tactica, dera manèra de profitat es sues fòrças e espleitar es febleses des sòns enemics. En mes de gèr er ELK agarrèc coma ostatics ueit soldadi governamentaus

e desacadièc nau enfrentaments. As pògui dies, era mòrt de 45 albanesi etnics en vilatjòt de Racak, condemnada com ua matança per observadors internacionaus en aqueth lòc, ahisquec era opinion occidentau. Creishec ena OTAN eth consens de qu'andues parts auien d'èster forçades entà signar un acòrd de patz, ja siguesse per persuasion morau o fòrça militara. Quan er ELK signèc er acòrd de patz redactat pera OTAN -e qu'includie clausules que Milosevic auie refusat d'auança- guanhèc era sua batèsta peth supòrt de facte dera OTAN. Milosevic declarèc que s'estimauè mès èster bombardat que cedir Kosòvo e permèter aqui er escampilhament de tropes dera OTAN.

CINE DE VIELHA

LEYENDA URBANA (URBAN LEGEND) tàs 22.45 ores

SINÒPSI

Toti an entenu a parlar d'eres... mès encara non coneishen eth sòn origen. Non i a cap de pròva que reament agen passat... maugrat que non besonhosament s'a provat que siguen fausses. Son legendes urbanes, exageradi condes contemporanèus e quauquarren de mitologia macabra que gessen dera clandestinitat e prenen vida pròpria. S'estienen rapidament com un virus, mòstren un tenaç poder de resisténcia en passar com un rumor d'ua persona tar auta e alavetz demoren solidament vinculades ath nòste coneishement collectiu. Moric reament Mikey der anonci de cereaus Life d'ua letau combinacion de Pop Rocks e Pepsi? I a

reament cernalhs mutants que viuen enes escoladers dera ciutat de Naua York? E toti an entenu a parlar dera hilhuquèra que recebie trucades maniatiques menaçant es mainatges que cuedaue entà descurbir mès tard qu'es telefonades procedien deth dro-mitòri de naut. Oscillen entre er absurd e eth hàstic. Ara, en *Leyenda Urbana*, un grop d'estudianti ei a punt de descurbir qu'es legendes urbanes pòden èster mortaus.

FICHA ARTISTICA

Paul JARED LETO Natalie ALICIA WITT Brenda REBECCA GAYHEART Parker MICHAEL ROSENBAUM

Reese LORETTA DEVINE Damon JOSHUA JACKSON Sasha TARA REID Dean Adams JOHN NEVILLE Janitor JULIAN RICHINGS Professor Wekler ROBERT ENGLUND Tosh DANIELLE HARRIS Gasolinèr BRAD DOURIF

FICHA TECNICA

Direccion JAMIE BLANKS Guidon SILVIO HORTA Produccion NEAL H. MORITZ - GINA MATTHEWS - MICHAEL MCDONNELL Productor Executiu BRAD LUFF Fotografia JAMES CHRESSANTHIS Musica CHRISTOPHER YOUNG

AGUEST EI UN ESPACI A ON I PÒT AUER ETH SÒN ANONCI. TRUCATZ-MOS E MOS L'ENCOMANATZ, NOSATI LI HARAM ERA COMPOSICION GRAFICA, ERA TRADUCCION E TOT AQUERÒ QUE CALGUE, PETH MADEISH PRÈTZ. CADA MODUL (6,8 cm x 5 cm) A UN PRÈTZ DE 3.000 PESSETES MÈS IVA. TELEFON 973 64 17 72

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVENCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirineus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail: vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companyes.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.